

VERRAAD

Een wreed en wrang verhaal:

Een vader leerde zijn zoontje om minder bang te zijn, meer moed te krijgen, door hem van de trap te laten springen. Hij zette de jongen op de tweede tree en zei: Spring maar, ik vang je wel op. En het jongetje sprong naar beneden. Toen zette zijn vader hem op de derde tree, terwijl hij weer zei: Spring maar, ik vang je wel op. Hoewel het jongetje bang was, vertrouwde hij zijn vader. Hij deed wat hem gezegd werd en sprong in zijn vaders armen. Daarna zette zijn vader hem op de volgende tree en de daaropvolgende tree, telkens met de woorden: Spring maar, ik vang je wel op. Het jongetje sprong steeds naar beneden en werd iedere keer door zijn vader opgevangen. Zo ging het een tijdje door. Uiteindelijk sprong het jongetje van heel hoog naar beneden. Maar de vader had een stap achteruit gedaan en het jongetje viel plat op zijn gezicht. Toen hij huilend en bloedend overeind gekrabbeld was, zei zijn vader tegen hem: Dat zal je leren om nooit iemand helemaal te vertrouwen, zelfs al is het je eigen vader.

Een vreselijk verhaal, onmogelijk en onnodig wreed. Misschien zelfs als metafoor (wat het gelukkig is. Als ik zo'n vader tegen zou komen.....).

Als metafoor wijst het op één van de meest onverteerbare kanten van onze condition humain: dat we allemaal al heel vroeg in het leven, en steeds weer, de ervaring opdoen van verraad. Als klein kind 's nachts wakker worden in het donker en er is geen moeder of vader om te beschermen tegen de duisternis, het verdriet, de pijn. Dan wordt ons oervertrouwen waarmee we ter wereld komen onontkoombaar beschadigd. Later als meisje of jongetje verstoppertje spelen en merken dat die ander niet meer zoekt. Een liefde die uitdooft, een geliefde die verdwijnt. Een naaste die sterft. Eigen leven dat strandt in kommer en pijn. Het hele leven brengt ons ervaringen van verraad, van verdreven worden uit het paradijs van het oervertrouwen, het vanzelfsprekend en onbereflecteerd vertrouwen dat het (leven) goed is of in ieder geval goed komt.

Het is bijna ondoenlijk om geen afweer te ontwikkelen tegen de ervaringen van verraad.

De afweer van de wraak - *oog om oog, tand om tand*;
van de ontkenning - *het was eigenlijk altijd al een nare kerel, die ik zolang mijn vriend waande*; van het cynisme - *liefde is Bedrog, vriendschap is "Hoe kan ik jou gebruiken"*.

En misschien het ergste: de afweer van het zelfverraad - *wat een verblinde idioot was ik*.

Tot slot, collectief en wijd verbreid, de afweer van de religie: *"hoe diep ik ook mag vallen, er is altijd een hand (van god) die mij opvangt"*.

Allerlei soorten afweer die gemeen hebben dat ze de fundamentele ervaring van het verraad tot illusie (weg)verklaren (wie zei ook weer: godsdienst is opium voor het volk?) en die níet helpen het leven te nemen naar wat het is. Terwijl de ervaring van verraad de enige weg is om van het - onbereflecteerde en kinderlijke - oervertrouwen te komen tot een nieuw, diep in onszelf verankerd vertrouwen waarmee we het leven kunnen nemen naar wat het is: een tijd die ons gegeven is, met alles wat daarin meekomt, tussen geboorte en dood:

*tijd van vloek en tijd van zegen,
tijd van droogte, tijd van regen,*

*dag van oogsten, tijd van nood,
tijd van stenen, tijd van brood...* (Huub Oosterhuis' parafrase van
Prediker 3).

Er is geweldig veel moed nodig om de ervaring van het verraad te aanvaarden zonder afweer, de bron van het leven in onszelf te zoeken en daaruit te durven putten, te leven als opnieuw geboren mensen voorbij aan illusies en afweer, open naar het echte leven. Het leven waar wij volledig voor zijn toegerust om het aan te gaan, dat grote avontuur waar niemand een routekaart van heeft.

Er is misschien nog meer moed nodig om onze kinderen in te wijden in het leven zonder afweer, zonder illusies, met werkelijk vertrouwen, diep geworteld in ons binnenste, waarbij we zelfs het beeld dat onze kinderen van ons hebben in de waagschaal durven stellen. Zoals de vader in het verhaal, die het zo belangrijk vindt dat zijn zoon die fundamentele ervaring van verraad opdoet, dat hij bereid is de band met zijn zoon daarvoor kwijt te raken.

Leven op de basis van die meest beslissende ervaring (van verraad dus), waar we helemaal alleen voor staan, zonder troost, zonder gedragen te worden als op adelaarsvleugels en op zo'n moment, in de woorden van Carl Jung: *alleen zijn met het eigen zelf om te ontdekken wat het is dat mij steunt als ik mijzelf niet langer kan steunen. Alleen deze ervaring kan mij een onverwoestbare basis geven.*

Harm Knoop